

školi Miroslava Mrkše u Klari, a potom se vraća u Zagreb kao profesor teoretskih glazbenih predmeta u *Glazbenoj školi Vatroslava Lisinskog*. Razdoblje od tada do odlaska u Frankfurt bilo je najplodonosnije razdoblje njegovoga pedagoškog rada. Istakao se kao izvanredan profesor pun razumijevanja. Svakom je učeniku pristupao s posebnom pozornošću, izvlačeći iz njega najbolje, pa je vjerojatno da su mnogi od njih danas vršni glazbenici i profesori. Jedan od njegovih učenika, danas profesor u glazbenoj školi V. Lisinskoga, prof. Tihomir Petrović zapisao je:

»Početkom 70-tih godina, uz redovni studij strojarstva, upisao sam pripravni razred teoretskog odjela Glazbene škole V. Lisinskog. Već slijedeće godine imao sam sreću dospjeti u klasu prof. Mate Leščana. Strahopoštovanje stvoreno pojavom visokog, i po svemu naočitog nastavnika, nestajalo je već s prvim njegovim riječima, izgovorenim lijepim, ugodnim i srdačnim glasom. Beskrajno strpljiv, podučavao je zapravo svakog učenika posebno, na dostupan i razumljiv način. Odgovorio bi na svako pitanje, a onda bi to odsvirao na glasoviru, pokazao i druge mogućnosti. Prof. Mato Leščan znao je sve o glazbi. Uvijek bi sa sobom nosio jednu ogromnu torbu, prepunu notnih zapisa, papira i knjiga. Kad bi zatrebao kakav glazbeni primjer uz predavanje, otvorio bi torbu i nepogrešivo izvukao željene note te ih pružio nama učenicima, on je ionako sve znao napamet. Zavidljivo spretnošću svirao je učeničke zadaće, pričajući usput što je dobro, a što nije.

U njegovim riječima niti jedna pogreška nije bila prevelika, sve se moglo nekako popraviti i okrenuti na dobro. U njegovoj nazočnosti sve je izgledalo dobro i lako ostvarljivo. Poticajnim podučavanjem skupinu je sposobnijih učenika naveo na skladanje jednostavnijih glazbenih oblika. Neke uspješnije skladbe izvedene su 26. studenog 1973. godine u Povijesnom muzeju kao "Večer učeničkih radova". Time se, uz ostalo, jasno pokazalo, da je prof. Mato Leščan bio najbolji i najmarljiviji nastavnik teoretskih predmeta kojeg je *Glazbena škola V. Lisinskog* ikad imala. Bio je i odličan orguljaš. Sjećam se jedne nedjeljne mise u crkvi sv. Marije na Dolcu, kada je na zamolbu dirigenta, pratio crkveni zbor svirajući Händelovu Alleluju u C-duru, gledajući u note pisane u D-duru i još pritom meni tumačio što će učiniti da poljepsa basovu dionicu.

Vidjevši kako mi teško pada hladni akademizam studija glazbe, Mato Leščan je uvijek znao pronaći riječi ohrabrenja, ispunjujući prostor oko sebe i sve koji bi se u njemu zatekli neizrecivim optimizmom i životnom radošću. Skroman, jednostavan i marljiv, bio je uzorit prođuhovljen tvor. Sretan sam i zahvalan što mi je omogućeno da smijem kazati: "Poznao sam Matu Leščana i bio njegovim učenikom".«

O izvanrednom zalaganju i požrtvovnom i predanom pedagoškom radu svjedoče i skromne novčane nagrade koje je primao. Osim učenika koji su bili izravni svje-

doci njegovoga pedagoškog talenta, čak je i škola kao službena ustanova, u kojoj je po pričanju suvremenika Mato Leščan imao podosta problema, ponajviše zbog svoje iskrenosti i otvorenosti, koja svakako nije odgovarala tom vremenu, zatvorenom i surovom, i ta je škola službeno priznavala njegovu veličinu.

Osim u *Glazbenoj školi V. Lisinskog*, prof. Leščan je kao pedagog djelovao i na *Interdijecezanskoj srednjoj vjerskoj školi* i na *Institutu za crkvenu glazbu* KBF, gdje je predavao kontrapunkt, fugu, dirigiranje i analizu glazbenih oblika. Pored pedagoškog djelovanja, Mato Leščan sudjelovao je na svakoj glazbenoj priredbi koju je *Institut* organizirao, bio je prisutan na savjetovanjima, spremno dajući poduku svima koji su je trebali u cilju unapređenja crkvene glazbe u nas.

Drugi veliki dio svog života i plodonosnog rada prof. Leščan proveo je u Frankfurtu. U Frankfurtu uz rad na Hrvatskoj katoličkoj misiji nastavlja studij glazbe. Godine 1985. postiže diplomu iz improvizacije (kod prof. **Hartmanna**), zatim je dobio diplomu njemačkog orguljaša B klase. Bio je drugi orguljaš frankfurtske katedrale i zamjenik dirigenta zbora katedrale. Na Katoličkom institutu u Parizu postigao je diplomu iz francuskog jezika. U pripremanju za tisak pjesmarice *Slavimo Boga M.* Leščan uredio je sav glazbeni dio. Maestro Leščan, kako su ga tamo zvali, usadio je u dušu hrvatskog vjerničkog mnoštva liturgijsko i pučko pjevanje. Raskošnim sviranjem na orguljama prof. Leščan slavio je Boga, oraspoloživao i usmjeravao Božji narod prema neprolaznim vječnim vrednotama.

I inače, ljubio je i zastupao i njegovao crkvenu glazbu na svim liturgijskim slavljinama, tvrdeći da je božanstvena, on ju je takvom i stvarao.

Etnomuzikološki rad Mate Leščana

Izak Špralja, Zagreb

Mato Leščan, marljivi radnik i veliki glazbenik, ostavio je veliko djelo (i) na području etnomuzikologije. U svojem, relativno kratkom, životu dugo se je bavio pitanjem hrvatske pučke glazbe, osobito hrvatske crkvene pučke popijevke: diplomirao je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu radom *Crkveno glagoljaško pjevanje u Omišlju* (na o. Krku), *svečana misa, mrtvačka misa i neki drugi napjevi*, Zagreb, lipnja 1964. g.; kao profesor na ICG "A. Vi." KBF priređivao je za prilog časopisa *Sv. Cecilija* pučke božićne popijevke (prilog br. 4 iz 1970. g.: *Diva Mati* i *Stada pastiri*; prilog br. 4 iz 1971. g.: *Hote o ljudi sim*, *Prva je vura te noći*, *Zvan Bellema biše vika*, *Dodite sad mladenci* itd.); pisao je o harmonizaciji pučkih popjevaka: *Harmonizacija crkvenih popjevaka u pučkom duhu* (Sv. C., XXXIX/1969., 2, 38-42); istraživao je porijeklo popjevaka iz glazbenoga zbornika

Cithara octochorda: Usporedba njemačkih i hrvatskih crkvenih popijevki (Vergleibt der deutscher und kroatischer Kirchenlieder), Sv. C., LI/1981., 1, 10-11; 2, 39-41; 3, 60-61; 4, 89-90. itd.; priredio je pjesmaricu (partituru) za Nadđušobrižnički ured, Frankfurt/M *Slavimo Boga* s orguljskom pratnjom, Frankfurt/M - Zagreb, 1993.; skladao je male i veće glazbene oblike u duhu hrvatskog glazbenog melosa za potrebe liturgijske glazbe itd. Njegovu etnomuzikološkom djelu potrebno bi bilo posvetiti opširnu studiju, a ovdje se donosi kratki osvrt sabran u tri točke: zapisivač, odnosno prireditelj pučkih crkvenih napjeva te skladatelj nadahnut hrvatskim glazbenim pučkim stvaralaštvom.

Zapisivač pučkih crkvenih napjeva

Na početku svoga diplomskog rada (str. 2-3) M. Leščan se je predstavio (kao amater):

“Ovakav moj rad je pionirski [...] Tu započinje moje slušanje tog pjevanja koje sam upoznao preko magnetofonskih snimaka”, da bi se u prosudbi i zaključcima dokazao kao zreli glazbenik koji je bio u stanju čuti, razlikovati pojedine oznake snimljenog pjevanja i znalački opisati omišaljsko liturgijsko pjevanje. Opisujući napjev za *Vjerujem/Véruju* uočava: bitne odrednice (str. 11-14); slobodu “neomeđenog, nesputanog ritma, kao nosioca zasićenog muzičkog tkiva”; uočava da “vrhunci melodijskih linija naglašavaju najvažnije riječi teksta”, odnosno, da “svaki članak [vjere] uz male iznimke ima svoju melodiju. Te iznimke [on nastavlja] tvore posebnu simetriju i doprinose formalnom jedinstvu stavka”. Na temelju takvog uvida on zaključuje: “Ja se ne bih složio s terminom skala - ovdje se radi o seriji koja ima svoje zakone. Neki tonovi na specijalnim mjestima imaju ulogu modulacije; pjevač jedva primjetno povisi ili snizi jedan ton i nade se u novom tonskom nizu. [...] Kao prvu seriju imamo tonski niz h, ais, gis, fisis; drugi niz počinje tonom a [...] (a, gis, fisis, fis)”. On završava: “Vrlo je teško o tom govoriti, jer su svi tonovi približni, ali se vrlo jasno osjeća da se melodijska linija kreće u malim isječcima većeg tonalnog niza”. Govorilo se je u ono vrijeme (to proizlazi i iz njegova opisa spomenutih napjeva) da je tadašnji (njegov) profesor na Muzičkoj akademiji, akademik Vinko Žganec, osobito cijenio ovaj Leščanov rad i želio da tim putem nastavi. M. Leščana je, međutim, “skladateljski nemir” nosio u nove glazbene svjetove pa se je manje bavio zapisom, a više obradom pučkih crkvenih napjeva.

Prireditelj pučkih crkvenih napjeva

Obradbe pučkih napjeva M. Leščana bismo mogli podijeliti na tri, vremenom i načinom pristupa, različita stadija. Prvom stadiju pripadaju (spomenuto je) obradbe pučkih napjeva za mješoviti zbor (pučko jednoglasje) i orgulje, odnosno njegov članak u časopisu *Sv. Cecilija* Harmonizacija crkvenih popjevaka u pučkom duhu. U ovom se razdoblju M. Leščan očituje kao vješti obradi-

vač koji znalački koristi oznake Hrvatskog pučkog dvoglasja (na njegov je poticaj prihvaćen ritamski pomak za popijevku *Padaj s neba* - trodobnost bez predtakta itd.). Drugom stadiju, moglo bi se reći, pripadaju obradbe za veće sastave: popijevke iz Podravine *Zvan Betlema* obradio je za mješoviti zbor i komorni orkestar, a *Spavaj mali Božiću*, iz Bačke, za tenor solo, sopran solo, mješoviti komorni zbor i komorni orkestar. U ovim obradbama do većeg izražaja dolaze, što je i razumljivo, skladateljske težnje M. Leščana. Trećem stadiju pripadaju obradbe u partituri pjesmarice *Slavimo Boga*. U ovim obradbama/harmonizacijama M. Leščan pronalazi (moglo bi se ustvrditi) vlastiti harmonijski pristup; harmonijskim slogom on slijedi/podupire jednoglasje (u manjoj mjeri dvoglasno pučko pjevanje).

Skladatelj nadahnut hrvatskim glazbenim pučkim stvaralaštvom

U njegovu skladateljskom djelu, nadahnutom hrvatskim glazbenim izričajem, nalazimo: poklike, pretpjeve (antifone) sa psalmima, popijevke, himne te veće glazbene oblike za zbor i orgulje, odnosno orgulje. Poklici koje je M. Leščan skladao pripadaju najboljim ostvarenjima te vrste u nas. Psalmi s pretpjevima većim su svojim djelom izvrstan dio takvih djela u nas. Među popijevkama nalazimo vrlo uspjelih, tako: *Zdravo sveta Rodiljo* (skladana na način hrvatskog pučkog dvoglasja), *Pohvale Gospi* (popijevka u kojoj se izmjenjuje dvoglasje ženskih i muških glasova) itd. Osobito vrijedan dio njegova skladateljskog djela/opusa tvore veći glazbeni oblici (misa nadahnut glazbenim izričajem Hrvatskog primorja), odnosno obradbe hrvatskih korala za orgulje.

Na kraju treba sa zahvalnošću istaknuti ulogu M. Leščana u obnovi liturgijske glazbe u nas. Njegovo etnomuzikološko djelo na području hrvatske liturgijske glazbe (zapisi pučkih napjeva, obradbe, skladateljski opus) veliki je doprinos obnovi naše liturgijske glazbe poslije Drugog vatikanskog sabora.

Mato Leščan kao skladatelj

Nikša Njirić, Zagreb

Razgranata glazbena djelatnost neke osobe na produktivnom (skladateljskom), reproduktivnom, muzikološkom, melografskom i pedagoškom području daje za pravo onima koji pišu o njoj da je - ne dajući prednost ni jednoj od navedenih sastavnica - jednostavno nazovu glazbenikom u najširem značenju toga pojma. Među takve pripada i Mato Leščan. Kako je skladateljski rad značajna sastavnica u djelovanju M. Leščana, u ovom će prikazu biti ukazano na obilježja njegova skladateljstva.

Trebalo bi najprije navesti osobe od kojih je Leščan stekao skladateljsko umijeće. Među prvima je Albe Vida-